

1 Utkast til ny Våpeninstruks for politiet

Del I VIRKEOMRÅDE OG DEFINISJONER

§ 1 Instruksens saklige virkeområde

- (1) Instruksen gjelder for tjenstlig lagring, bevæpning og bruk av gassvåpen, skytevåpen og sprengvåpen godkjent for bruk i polititjenesten.
- (2) Instruksen gjelder ikke for lagring, bevæpning og bruk av slagvåpen og OC-pepperspray som reguleres i egen instruks fastsatt av Politidirektoratet.
- (3) Instruksen gjelder ikke for utlevering og bruk av politiets våpen:
 - a) til avliving av dyr
 - b) for å avverge eller begrense farer ved ulykker, branner eller naturkatastrofer
 - c) til godkjent trening og opplæring.

§ 2 Instruksens personellmessige virkeområde

- (1) Instruksen gjelder for alle som i medhold av politiloven § 20 har eller er gitt politimyndighet.
- (2) For Forsvarets personell som er gitt og utøver begrenset politimyndighet i medhold av politiloven § 20 eller lov kystvakten § 21, eller som i henhold til Instruks om forsvarets bistand til politiet 22. juni 2012 §§ 5 og 6 yter politiet bistand, gjelder instruksens bestemmelser om bruk, §§ 12-15, og rapportering, § 19.
- (3) For utenlandsk politi- og sikkerhetspersonell:
 - a) Gjelder under livvaktjeneste særlig regulering fastsatt av Sjef Politiets sikkerhetstjeneste i det enkelte tilfelle
 - b) Ved forfølgelse over landegrensen etter Schengenkonvensjonen art. 40 nr. 3 eller 41 nr. 5, gjelder Konvensjonens art. 40 nr. 3 pkt. d og art. 40 nr. 5 pkt. e.

§ 3 Instruksens geografiske virkeområde

- (1) Instruksen gjelder:
 - a) på norsk land- og sjøterritorium, herunder Svalbard, Jan Mayen og områder underlagt norsk statshøyhet som biland.
 - b) for personell som nevnt i § 2 første og annet ledd i polititjeneste utenfor territorialgrensen.
- (2) Instruksen gjelder også for norske polititjenestepersoner når tjenesteoppdrag fortsetter på annet lands territorium i medhold av Schengenkonvensjonen art. 40 nr. 3 eller 41 nr. 5, men slik at bruk av skytevåpen er begrenset i samsvar med konvensjonens art. 40 nr. 3 pkt. d og art. 40 nr. 5 pkt. e.

§ 4 Definisjoner

I denne instruks forstås med:

Politisjef:

- a. Politidirektøren og assisterende politidirektør.
- b. Politimester, visepolitimester, og annen fast stedfortreder.
- c. Sysselmannen på Svalbard og assisterende sysselmann.
- d. Sjef og assisterende sjef for
 - i. Politiets sikkerhetstjeneste (PST),
 - ii. Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (Kripos)
 - iii. Politihøgskolen (PHS).
- e. Sjef for Politiets utlendingsenhet (PU) og Sjef for Utrykningspolitiet (UP).

Operasjonsleder: Den som er tilsatt i funksjon som operasjonsleder.

Innsatsleder:

- a. Tjenesteperson tilsatt i funksjonen som innsatsleder.
- b. Tjenesteperson utpekt som delleader av innsatsleder.
- c. Tjenesteperson utpekt av operasjonsleder for det enkelte tjenesteoppdrag.
- d. Tjenesteperson som leder tjenesteoppdraget etter Ordreinstruks for politiet § 9, jf. § 4 nr. 2.

Polititjenesteperson: Personell som i medhold av politiloven § 20 har eller er gitt politimyndighet og bestått opplæring for innsatspersonell for bruk av våpen.

Gassvåpen: CS-spraybokser, gassgranater og gassgevær godkjent av Politidirektoratet til bruk i politiet.

Skytevåpen: Enhånds og tohånds skytevåpen godkjent av Politidirektoratet til bruk i politiet.

Sprengvåpen: Sprengmidler til taktisk anvendelse godkjent av Politidirektoratet til bruk i politiet.

Ammunisjon: Den av Politidirektoratet til enhver tid godkjente ammunisjon til gassvåpen, skytevåpen og sprengvåpen.

§ 5 Politidirektoratets myndighet

(1) Politidirektoratet

- a) gir utfyllende bestemmelser til denne instruksen, herunder bestemmelser om opplæring og godkjenning av personell,
- b) godkjenner våpen, ammunisjon og utstyr til bruk i politiet innenfor rammen av denne instruks (jf. § 4),
- c) kan for det enkelte tilfelle også godkjenne bruk av andre typer våpen enn de som er nevnt i § 4.
- d) kan i samsvar med vilkårene etter § 9 nr. 1 bokstav c, gi bestemmelser som at alle tjenestepersoner eller nærmere bestemte tjenestegrupper i det enkelte politidistrikt eller særorgan skal bære enhåndsskytevåpen i den daglige tjenesten.

(2) Bestemmelser fastsatt av Politidirektoratet i medhold av denne instruks gjelder også for Politiets sikkerhetstjeneste, med mindre annerledes er bestemt.

Del II LAGRING

§ 6 Ordinær lagring

(1) Når våpnene ikke er i bruk eller gjenstand for fremskutt lagring, skal de som hovedregel oppbevares på det enkelte tjenestested i samsvar med bestemmelser gitt av Politidirektoratet og vedkommende politisjef.

(2) Når det ikke er hensiktsmessig at tjenesten utføres og ledes fra fast tjenestested, kan vedkommende politisjef bestemme at våpen og ammunisjon skal oppbevares på stedet hvorfra tjenesten utføres.

(3) Av beredskapsmessige grunner kan operasjonsleder beslutte at gassvåpen for det enkelte tilfellet skal lagres i motoriserte patruljer stilt til rådighet for operasjonssentralen.

(4) Sikker og forsvarlig oppbevaring i samsvar med retningslinjer fastsatt av Politidirektoratet, må alltid ivaretas.

§ 7 Fremskutt lagring av skytevåpen

(1) Skytevåpen kan medbringes og oppbevares i motoriserte patruljer i samsvar med sikkerhetskrav fastsatt av Politidirektoratet. Ammunisjon skal oppbevares under forsvarlig tilsyn og kontroll i samsvar med retningslinjer gitt av Politidirektoratet. Bilpatruljer som styres av eller rapporterer til distriktets operasjonssentral skal medbringe skytevåpen.

(2) Skytevåpen og ammunisjon skal etter endt tjeneste tilbakeleveres til fast oppbevaringssted ved det enkelte tjenestested. Under reservetjeneste eller hvor patruljen ved endt tjeneste ikke returnerer til tjenestestedet, oppbevares våpen og ammunisjon i samsvar med retningslinjer gitt av Politidirektoratet.

(3) Verneutstyr skal alltid oppbevares i umiddelbar nærhet av våpnene.

Del III BEVÆPNING

§ 8 Generelle krav

(1) Bare tjenestepersoner med gyldig godkjenning kan bevæpnes, med mindre situasjonen antas å kreve umiddelbar væpnet innsats for å avverge eller stanse voldsanvendelse mot person, og godkjent personell ikke vil være tilgjengelig i tide.

(2) Bevæpnet personell skal normalt være uniformert og skytevåpen skal bæres synlig med mindre tjenestens art eller situasjonen tilsier noe annet.

(3) Når bevæpningsordre er gitt, skal verneutstyr for den aktuelle våpentype være tilgjengelig og benyttes med mindre tjenestens art tilsier noe annet.

§ 9 Skytevåpen

(1) Bevæpning med skytevåpen kan skje

- a) når omstendighetene gir grunn til å tro at tjenestepersonene i tjenesteoppdraget kan komme til å stå overfor en situasjon som er særlig farlig for dem eller andre.
 - b) når det basert på trusselvurderinger og tilgjengelig informasjon anses som nødvendig for å kunne gi personer, objekter eller virksomheter tilstrekkelig beskyttelse.
 - c) når det basert på trusselvurderinger og tilgjengelig informasjon anses hensiktsmessig at alle tjenestepersoner eller nærmere bestemte tjenestegrupper bærer enhåndsvåpen i den daglige tjeneste.
- (2) Beslutning om bevæpning med skytevåpen treffes av
- a) operasjonsleder eller politisjef i tilfeller som omhandlet i første ledd bokstav a)
 - b) politisjef i tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b)
 - c) den enkelte tjenesteperson i tilfeller som nevnt i første ledd bokstav a) når situasjonen krever umiddelbar innsats, og det ikke er teknisk mulig, er tid til, eller taktisk tilrådelig å innhente bevæpningsordre fra operasjonsleder. Beslutningen gjelder for tjenestepersonen selv og dennes undergitte.
 - d) Politidirektoratet i tilfeller som omhandlet i første ledd bokstav c).
- (3) Politisjef gir forhåndsordrer om bevæpning i spesielle tilfeller.
- (4) For væpnet politiinnsats som foregår i flere politidistrikter gjelder:
- a) For oppdrag som nevnt i første ledd bokstav a) og som foregår over flere politidistrikter treffes beslutningen om bevæpning av egne tjenestepersoner av det distriktet som er ansvarlig for oppdraget. Operasjonsleder i øvrige distrikter skal varsles.
 - b) I tilfeller som omhandlet i første ledd bokstav b) treffes beslutningen om bevæpning av politisjefene i berørte distrikter.
 - c) I tilfeller som omhandlet i første ledd bokstav c) treffes beslutningen om å bevæpne tjenestepersoner, som ikke bærer skytevåpen i daglig tjeneste, av politisjefen i det enkelte politidistrikt.
- (5) Beslutning om bevæpning av tjenestepersoner i:
- a) Den Kongelige politieskorte (DKP) treffes av Politimesteren i Oslo i samsvar med utarbeidet instruks.
 - b) Politiets sikkerhetstjeneste (PST) treffes av Sjef PST i samsvar med utarbeidet instruks. Ved synlig operativ tjeneste skal operasjonsleder i distriktet hvor tjenesteoppdraget utføres, varsles.
 - c) Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (Kripos) treffes av Sjef Kripos. Operasjonsleder i distriktet hvor tjenesteoppdraget utføres skal varsles.
 - d) Utrykningspolitiet og Politiets utlendingsenhet treffes beslutningen om bevæpning av operasjonsleder eller politisjef i det distriktet tjenesteoppdraget utføres.
 - e) Politidirektoratet kan beslutte at alle tjenestepersoner eller nærmere bestemte tjenestegrupper i særorganet skal bære enhåndsvåpen i den daglige tjenesten.

§ 10 Gassvåpen

- (1) Bevæpning med gassvåpen kan skje
 - a) når det i ordenstjeneste kan bli nødvendig for å opprettholde offentlig ro, orden og sikkerhet,
 - b) når omstendighetene gir grunn til å tro at tjenestepersonene i tjenesteoppdraget kan komme til å stå overfor en situasjon som er særlig farlig for dem eller andre.
- (2) Beslutning om bevæpning med gassvåpen treffes av operasjonsleder, men kan etter en taktisk vurdering i det enkelte tilfellet delegeres til innsatsleder.

§ 11 Sprengvåpen

- (1) Bevæpning med sprengvåpen kan skje når vilkårene for bevæpning etter § 10 første ledd bokstav a) er tilstede, og det etter omstendighetene er grunn til å tro at det kan bli nødvendig
 - a) å bane seg adgang til låst eller sperret rom eller område ved bruk av eksplosiver,
 - b) å gjøre bruk av eksplosiver for å forstyrre eller avlede person(er) som skal anholdes.
- (2) Beslutning om bevæpning med sprengvåpen treffes av politisjef, eller av operasjonsleder når situasjonen krever umiddelbar innsats, og det ikke er teknisk mulig, er tid til, eller taktisk tilrådelig å innhente bevæpningsordre fra politisjef.

Del IV BRUK

§ 12 Generelle rammer for bruk av våpen

- (1) For ledelse og ansvar ved bruk av våpen:
 - a) De alminnelig bestemmelsene om ledelse og ansvar gjelder også ved bruk av våpen.*
 - b) Innsatsleder har,
 - i) så langt omstendighetene tillater, ansvar for at all tilgjengelig informasjon om situasjonen, gjerningspersonen(e), offer(e) og omgivelsene er innhentet og vurdert før det gjøres bruk av våpen,
 - ii) et ansvar for at ordre om bruk av våpen er i samsvar med denne instruksen.
 - c) Den enkelte tjenesteperson har
 - i) alltid et ansvar for at våpenet behandles forsvarlig og brukes i samsvar med ordre gitt av leder,
 - ii) ansvar for at vilkårene foreligger når våpen brukes i nødverge etter annet ledd,
 - iii) når vedkommende ikke er undergitt taktisk ledelse av andre, de plikter som er nevnt foran i bokstav b).
- (2) Tjenesteperson undergitt direkte taktisk ledelse kan uten ordre fra leder bare gjøre bruk av våpen i nødverge.
- (3) Når omstendighetene tillater det skal polititjenesteperson før det gjøres bruk av våpen
 - a) tilkjennegi at vedkommende handler i egenskap av politi,
 - b) oppfordre gjerningspersonen (e) til å etterkomme gitte pålegg, og tydelig advare om at våpen vil bli brukt for å gjennomføre pålegget,

- c) vurdere hvilke farer og ulemper våpenbruken kan utsette utenforstående for, og tydelig advare omgivelsene om at våpen vil bli brukt.
- (4) Ved bruk av skytevåpen skal politiet
 - a) hvis det er tid og taktisk forsvarlig, først avfyre varselskudd. Varselskuddet kan bare avfyres når vilkårene for rettet skudd etter § 13 er oppfylt, og skal rettes slik at skade ikke oppstår
 - b) så langt det er mulig, ha slik kontroll med omgivelsene at tredjeperson ikke skades,
- (5) Ved bruk av våpen har politiet plikt til å sørge for at skadevirkningene begrenses mest mulig.

* Jf. særlig Politiets beredskapssystem Del I (2. utg.) av 1. juli 2011 med Retningslinjer for politiets beredskap (PBS I), Politiets beredskapssystem Del II av 1. februar 2008 med Håndbok for innsatspersonell, samt Ordreinstruks for politiet av 11. mai 2010 gitt ved Politidirektoratets rundskriv 2010/005.

§ 13 *Vilkår for bruk av skytevåpen*

- (1) Skytevåpen kan bare brukes når det er absolutt nødvendig og hvor lempeligere midler forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart antas utilstrøkkelige eller uhensiktsmessige, i situasjoner hvor
 - a) tjenestepersonen selv eller andre trues med eller utsettes for en grov voldshandling eller annen grov integritetskrenkelse, eller
 - b) det er påkrevd å anholde en person som
 - i) er domfelt eller med stor grad av sikkerhet mistenktes for en grov voldshandling eller annen grov integritetskrenkelse, eller
 - ii) med stor grad av sikkerhet anses farlig for
 - menneskers liv eller helse
 - rikets selvstendighet eller grunnleggende nasjonale interesser.
- (2) I situasjoner som nevnt i første ledd kan skytevåpen etter beslutning fra innsatsleder også brukes til å
 - a) beskadige eller gjøre en gjenstand ubrukelig
 - b) forstyrre eller avlede gjerningspersonen.

§ 14 *Vilkår for bruk av gassvåpen*

- (1) Gassvåpen kan bare brukes
 - a) ved alvorlige ordensforstyrrelser når det fremstår som nødvendig for å opprettholde eller gjenopprette ro, orden eller sikkerhet.
 - b) i situasjoner som er særlig farlige for tjenestepersonen eller andre,
- (2) Beslutning om bruk av gassvåpen i situasjoner som omhandlet i
 - a) første ledd bokstav a, treffes av operasjonsleder med mindre situasjonen krever umiddelbar innsats, og det ikke er teknisk mulig eller tid til å innhente slik beslutning.
 - b) første ledd bokstav b, treffes av innsatsleder.

§ 15 *Vilkår for å bruke sprengvåpen*

(1) Sprengvåpen kan brukes når vilkårene om bruk av skytevåpen i § 13 er tilstede og med det formål

- a) å bane seg adgang til låst eller sperret rom eller område ved bruk av eksplosiver,
- b) å gjøre bruk av eksplosiver for å forstyrre eller avlede person(er) som skal anholdes

(2) Beslutning om bruk av sprengvåpen treffes av innsatsleder.

Del V VÅPENFORVALTNING OG KONTROLL

§ 16 *Administrative rutiner*

I samsvar med retningslinjer gitt av Politidirektoratet skal politisjef sørge for at det etableres rutiner som sikrer oversikt over

- a) beholdning og lagring av enhetens våpen og ammunisjon,
- b) vedlikehold og funksjonsdyktigheten til enhetens våpen og ammunisjon,
- c) omfang, nivå og gyldigheten av personellets våpengodkjenning.

§ 17 *Oversikt over bevæpning*

(1) Politisjef skal sørge for løpende registrering av alle bevæpningsbeslutninger.

(2) Politidirektoratet gir nærmere retningslinjer om registreringen og innrapporteringen.

§ 18 *Oversikt over bruk*

(1) Politisjef skal i hvert enkelt tilfelle rapportere til Politidirektoratet når

- a) det verbalt eller i handling er truet med bruk av skytevåpen,
- b) det med skytevåpen er avfyrt skudd, herunder varselskudd og vådeskudd,
- c) gassvåpen og sprengvåpen er brukt.

(2) Politidirektoratet gir nærmere retningslinjer om rapportens innhold, og om hvilke undersøkelser som skal iverksettes.

§ 19 *Egenrapportering*

(1) Tjenestepersoner som har utført eller ledet handlinger som nevnt i § 18 skal snarest mulig skrive rapport om forholdet til politisjef, jf. politiinstruksens § 6-3 annet ledd if.

(2) Rapport som nevnt i første ledd kan ikke brukes under eventuell etterforskning eller strafforfølgning av tjenestepersonens forhold.

Del VI ANDRE BESTEMMELSER

§ 20 *Ikrafttredelse og opphevelse av tidligere bestemmelser*

(1) Instruksen trer i kraft fra den tid Justis- og beredskapsdepartementet bestemmer.

(2) Fra den tid instruksen trer i kraft, oppheves Våpeninstruks for politiet av 1. august 1989 med senere endringer.

(3) Utfyllende bestemmelser som er gitt med hjemmel i Våpeninstruks for politiet av 1. august 1989 forblir gjeldende inntil de er erstattet med nye, så fremt de ikke strider mot bestemmelsene i denne instruksen.